

LES ARTS ÉS ÒPERA

MANON

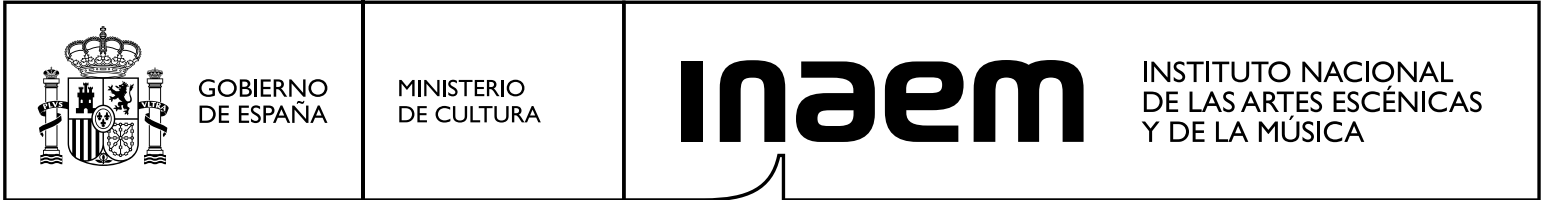
JULES MASSENET

ADMINISTRACIÓ FUNDADORA

ADMINISTRACIÓ COL·LABORADORA

MANON

JULES MASSENET (1842-1912)

Opéra comique en cinc actes

Llibret d'Henri Meilhac i Philippe Gille,
basat en la novel·la
*L'histoire du chevalier Des Grieux
et de Manon Lescaut*
d'Antoine-François Prévost

Estrena: París, Opéra-Comique,
19 de gener de 1884

3, 15 d'octubre de 2024	19.30 h
6, 9 d'octubre de 2024	18.00 h
12 d'octubre de 2024	19.00 h

Duració: 3 h 45 min

Actes I i II:	1 h 15 min
Descans:	25 min
Acte III:	1 h 05 min
Descans:	20 min
Actes IV i V:	40 min

Sala Principal

Producció:
Opéra national de Paris

Òpera patrocinada per:

FITXA ARTÍSTICA

Direcció musical
James Gaffigan

Direcció d'escena
Vincent Huguet

Escenografia
Aurélie Maestre

Vestuari
Clémence Pernoud

Il·luminació
Christophe Forey

Coreografia
Jean-François Kessler

Manon Lescaut
Lisette Oropesa

Lescaut
Carles Pachon

Le Chevalier des Grioux
Charles Castronovo

Le Comte des Grioux
James Creswell

Guillot de Morfontaine
Jorge Rodríguez-Norton

Monsieur de Brétigny
Daniel Gallegos⁺⁺

Poussette
Antonella Zanetti⁺⁺

Javotte
Laura Fleur⁺⁺

Rosette
Ester Ferraro⁺⁺

Serventa
Holly Brown⁺⁺

Hostaler
Max Hochmuth⁺

Dos guàrdies
Irakli Pkhaladze⁺⁺, Bryan Sala⁺⁺

Anciana/Venedora
Nuada Le Drève⁺⁺

Viatger
Bonifaci Carrillo^{*}

Un altre viatger/Cuiner
José Enrique Requena^{*}

Dos viatgeres
Carmen Bou^{*}, Susana Martínez^{*}

Portador/Venedor d'elixir
Filipp Modestov⁺⁺

Venedor de cançons
Lluís Martínez^{*}

Venedor
Antonio Lozano^{*}

Dos crupiers
José Enrique Requena^{*}, Lluís Martínez^{*}

Dos jugadors
Bonifaci Carrillo^{*}, Antonio Lozano^{*}

Cor de la Generalitat Valenciana
Director: **Francesc Perales**

Orquestra de la Comunitat Valenciana

Ballarins:

Haizam Abdalla, Guillermo Castillo,
Laura García, Haydée Herrero, Guillem Mañas,
Pascual Ortí, Álvaro Peris, Irene Madrid,
Celia Sandoya, Carola Tauler

Actriu:

Anaïs Doménech/Francis Ochoa
(Joséphine Baker)

Figuració:

José Dopateo (Militar), Pascual Ortí (Tiberge)

Assistent/Director de banda interna:

Tristan Rais-Sherman

Assistent de direcció d'escena:

Sophie-Ann Petit

Assessorament lingüístic:

Nathalie Steinberg-Pace

Mestres repetidors:

Polina Bogdanova, Jorge Giménez

Subtitulació:

Anselmo Alonso

SINOPSI ARGUMENTAL

ACTE I Una posada a Amiens, França. La jove Manon espera el seu cosí Lescaut, que l'acompanyarà al convent on ella ingressarà per imposició de son pare. El madur i acabalat Guillot intenta seduir la bella xica i li oferix, entre altres luxes, el seu carruatge per a viatjar. El jove cavaller Des Grieux també es fixa en Manon i s'enamora d'ella apassionadament. Tots dos fugen en la diligència de Guillot.

ACTE II Manon i Des Grieux gaudixen a París els seus dies més feliços. Manon, temptada pel seu cosí a portar una vida ostentosa al costat del ric De Brétigny, es debat entre el luxe i l'amor. Encara que està perdudament enamorada de Des Grieux, decidix abandonar-lo sobtadament.

ACTE III Passeig de Cours-la-Reine a París. Manon fa la seua aparició abillada amb un preciós vestit i joies espectaculars, acompanyada pel seu protector, De Brétigny. La jove, en assabentar-se que Des Grieux ha consagrat la seua vida a Déu, acudix al monestir de Saint Sulpice a trobar-se amb ell. Des Grieux no pot evitar cedir als encants de Manon i abandona el seminari amb ella.

ACTE IV Represa la relació, els alegres amants es divertixen en la sala de jocs de l'hotel Transsilvània. Des Grieux és induït a jugar i guanya prou diners. Guillot, estranyat, l'acusa de fer trampes. Des Grieux és arrestat, i també Manon, que és detinguda per còmplice.

ACTE V Camí de Le Havre. Des Grieux ha sigut alliberat, mentre que Manon, greument malalta, serà deportada acusada de dur una vida immoral. Després de salvar alguns impediments, la desgraciada parella aconseguix vore's per última vegada. Manon mor en braços de Des Grieux mentres implora el seu perdó.

Obsessió Manon

“Sí! Ballaré, cantaré, jugaré, tota la meua vida, vaig nèixer només per a això. Viure és ballar, m’agradaria morir sense alè, exhausta, al final d’un ball o d’una cançó.

Joséphine Baker

Manon és aquella que, abocada a un destí, es nega “en un esclat de riure” a complir-lo. És aquella que, al carrer, de nit, alça la vista a les altes finestres il·luminades on la gent està de festa, balla, s’estima amb desenfrenament, i decidix que eixa vida serà la seua, coste el que coste.

Agrada, a l’instant, a homes, dones, jóvens i vells, a tot aquell que la mira, sense saber si es tracta d’un do o d’una maledicció. Al final, sabrà que una cosa implica l’altra. “Una esfinx astoradora” que crema els boscos d’una època alhora despreocupada, frívola, cobejosa; tot i que també li preocupa el futur, ja que els pressentiments nefastos pesen en l’aire. Quan Manon canta, és sempre un *carpe diem*, per a dir “Qui sap si viurem demà!”; per a exaltar des del fons de la seua ànima un hedonisme que té menys a veure amb la coqueteria que amb la urgència, un crit del cor que agrupa al voltant d’ella una multitud versàtil i ombrívola de seguidors que la veneren i la convertixen en la reina de les seues nits, l’exhalació d’aire fresc de les seues existències adulterades.

Ve d’una altra banda, té un aire, un accent que inquieta, una manera de romandre sempre una tant estrangera, esquiva; sembla arrossegar la melancolia d’un món que tan sols ella coneix, com este minuet embriagador que s’escolta de lluny. Els que l’envolten sense descans i se la disputen com si es tractara d’una obra d’art, ¿han escoltat les paraules que Manon dirigix al seu cavaller en el llibre de l’*abbé* Prévost: “la fidelitat que desitge de tu és la del cor”? Des Grieux, ànima pueril, cor d’adolescent, potser, de somnis exaltats de veu impenetrable, es forja una fe cega i acaba per creure en Manon com es creu en el cel, amb un fanatisme creixent. Es perd? Es troba? La seua passió per ella resta fixa, és més jove, és més guapo i, sobretot, molt més pur que els seus rivals. Les seues prioritats no són les de Manon: ella vol viure, ràpid i bé, abans que s’apague la llum, en canvi ells tenen alguna cosa a demostrar i demostrar-se a si mateixos sobre el seu poder,

la seua riquesa, la seua sexualitat i pensen que la solució és posseir-la. Atès que Manon ha esdevingut el centre d'este món menut, és alhora caçadora i presa, aquella sobre la qual es projecten els desitjos i les ambicions, aquella on cristal·litza l'ambigüitat, aquella de la qual ja no podem prescindir. Una obsessió.

L'amor, els diners, la música, el ball i, fins i tot, Déu: tot passa per ella. Hàbil, sap jugar al principi, però, com el Rei del Carnaval, al final cremarà, ella i tot el que representa, tot el que ha generat. Manon és un parèntesi, un alè d'optimisme i d'energia salvadora en un món entre dues aigües, entre dues guerres, una dona que no li tem a res: sols tem no trobar la felicitat. I que fascina i irrita per la seua llibertat: sortida del no-res, fuig del convent com d'altres van fugir de la pobresa, de la presó o del matrimoni, conquesta París, com van fer Gaby Deslys, Mistinguett, Suzy Solidor i sobretot Joséphine Baker en els bojos anys vint. Com elles, és cantant de music-hall, un poc actriu, un poc ballarina; però, sobretot, és carismàtica. Però Manon va massa ràpid, massa lluny i, la societat que l'ha encimbellat, l'aniquilarà. Amb ella, "tota la brillantor de la festa desapareix" i, en els últims compassos de l'òpera, gràcies a l'amor incondicional de Des Grieux, es transformarà, com la nimfa Cal·listo, en una estrella: no en una constel·lació sinó en un astre que brilla com un diamant, com eixa passió per la vida que segueix encarnant generació rere generació.

Vincent Huguet

Manon, c'est Manon!

Halévy, Auber, Massenet, Puccini... el personatge de Manon Lescaut ha tingut no poca fortuna en la història de la música. No deixa de ser curiós que, en realitat, siga un personatge que va nèixer quasi com a secundari. Quan l'*abbé* Prévost la va presentar al món el 1731 ho va fer dins d'una novel·la que duia per títol *La història del cavaller Des Grieux i de Manon Lescaut*. Des Grieux apareix en primer lloc. No sols això, sinó que la novel·la és el relat que fa Des Grieux de la seua relació amb Manon Lescaut i les conseqüències per a la seua vida. Amb els anys, el carisma del personatge femení agafarà importància i acabarà quasi per devorar la seua parella, amb la qual cosa s'intercanviaran les tornes. Al final, el llarg títol amb què Prévost presenta la novel·la, quedarà reduït en l'òpera de Massenet al nom de pila de la protagonista: Manon.

La novel·la de Prévost és el setè i últim dels volums de les seues *Memòries i aventures d'un home de qualitat retirat*. Es tracta d'una sèrie d'obres autobiogràfiques i, encara que és l'últim volum no l'és pròpiament, ja que el protagonista masculí és el Cavaller Des Grieux, són molts els estudiosos que consideren que hi conté elements autobiogràfics. La controvèrsia que va despertar l'obra per la moralitat dels seus personatges (l'obra va ser condemnada per les autoritats) va fer que el 1751 es publicara una segona edició amb modificacions que atenuaven eixe efecte. La novel·la de Prévost es construeix a partir del suposat encontre de l'autor amb el Cavaller Des Grieux en dos moments distints: abans de partir cap a Amèrica i després (l'òpera de Massenet elimina la part americana). Com déiem, és Des Grieux qui ens conta la història. És la veu de Des Grieux la que la construeix i la seua mirada és la que ens descobreix Manon Lescaut. En eixe sentit, en el pròleg de la seua obra Prévost exposa el cas de Des Grieux com "un terrible exemple de la força de les passions"¹. La novel·la adquireix així un to clarament moralitzant² front a la crisi que va suposar el regnat de Lluís XV. En eixe context, apareixen tota

1. Abate Prévost, *Historia del caballero des Grieux y de Manon Lescaut*, ed. Javier Del Prado, trad. Susana Cantero, 2a ed. (Madrid: Cátedra, 2018), 68.

2. Al respecte existix una tradició interpretativa que entén la novel·la com a jansenista que partix d'un article del 1924 de Paul Hazard, «Manon Lescaut, roman janseniste», *Revue de Des Mondes* 20, n.º 3 (1929): 616-539.

una sèrie d'elements de component misogin que envolten el personatge de Manon Lescaut: el mite de la *femme fatale* i la inconstància moral de la dona que en este cas sobrepassa la frontera d'allò acceptable en convertir-se en una cortesana, però també certa idea del pecat original unida a la sensualitat femenina de Manon. Paradoxalment, eixa sensualitat i explícita sexualitat van fer d'ella un personatge fascinant i atractiu en la seua època; desperta eixa fascinació en un context literari que en el segle XVIII³ generarà personatges com Julie de La nova *Eloisa* (1761) de Rousseau, la Marquesa de Merteuil de *Les amistats perilloses* (1782) de Laclos, per no parlar de la *Juliette* (1796) de Sade. Personatges distants, però amb el segell distintiu de l'expressió d'una sexualitat que planteja un repte moral en els codis del seu temps. En el cas de Manon Lescaut es popularitzarà tant el personatge que en els segles XVIII i XIX en França s'utilitzava l'expressió una "Manon" per a referir-se a una prostituta jove, de forma semblant a la que actualment s'usa l'expressió una "Lolita" en referència a l'obra de Nabokov.

Manon no tardaria en tindre vida pròpia a nivell literari i musical. El 1772 veu la llum l'adaptació teatral *Manon Lescaut o la Cortesana virtuosa* de César Ribié. Al llarg del segle XIX es realitzaran sis adaptacions en el context francès, abans que Puccini fera la seua célebre versió italiana. D'entre eixes primeres adaptacions caldria destacar des del punt de vista musical el ballet de 1830 d'Halévy amb llibret de Scribe. El mateix llibretista serà l'autor del text de l'òpera d'Auber de 1856. Arribem així a la *Manon* de Massenet. El compositor s'atribuïx en les seues memòries del 1911 el mèrit de l'elecció del tema. Havia rebut de Léon Carvalho, director de l'Opéra-Comique, l'encàrrec d'escriure la música per al llibret de *Phoebe* signat per Meilhac. Segons el compositor, en una conversa amb el llibretista el 1881 li va comunicar la seua decisió d'abandonar el projecte i emprendre'n un de nou sobre la novel·la de Prévost. El llibretista va respondre:

3. Elissa Gelfand i Margaret Switten, «Gender and de Rise of de Novel», *The French Review* 61, n.o 3 (1988): 443-53.

- Manon Lescaut, és Manon Lescaut el que vosté vol?
- No! Manon a seques; Manon és Manon.⁴

Massenet, doncs, s'atribuïx a ell mateix la decisió. No obstant això, Jean-Christophe Branger, que este 2024 ha publicat una monumental monografia sobre Massenet⁵, demostra que el primer apropament a la novel·la de Prévost es va produir després de la interpretació d'un fragment de la *Manon Lescaut* d'Auber el 30 de gener de 1882 en el marc del centenari del naixement del compositor. Això no vol dir necessàriament que el compositor mentida, simplement pot ser que extrapolara alguna conversa i li atribuïra una significació que realment no va tindre. De vegades els records ens traïxen i quaranta anys, en són molts.

L'obra es va estrenar el 19 de gener de 1884. El compositor va ser conscient de l'èxit de l'òpera, tant és així, que va escriure una seqüela el 1894 sota el títol *El retrat de Manon* que descriu un melancòlic Des Grieux recordant la seua amada. Esta segona òpera servix per a il·lustrar els canvis que havien operat en el personatge al llarg del temps. És una Manon idealitzada el caràcter de cortesana de la qual sembla intrascendent i el seu exemple moralitzant sembla com esborrat. Ara bé, no deixa de ser una Manon pensada i idealitzada per homes. Una dona que no es correspon amb els models del segle XIX ni del XVIII i la sensualitat, bellesa i joventut de la qual pareixen la projecció del desig de la mentalitat masculina burgesa de l'època. No s'allunya tant de Carmen, l'altre gran personatge femení de l'òpera francesa. Un personatge femení objecte i fruit del desig masculí.

Música per a Manon

Manon és l'obra més célebre de Massenet; després de l'estrena el 1884 a l'Opéra-Comique, es va tornar a reposar a París el 1891; des de llavors, es va interpretar tots els anys ininterrompudament en la ciutat de manera que el 1912, any del decés

4. Jules Massenet, *Mes souvenirs*, 1a ed. (Hérault: Culturea, 2022), 80.

5. Jean-Christophe Branger, *Jules Massenet*, 1a ed. (Domont: Fayard, 2024), 386–87; en realitat l'autor ja havia publicat estes conclusions en Jean-Christophe Branger, *Manon de Jules Massenet, ou le crépuscule de l'opéra comique*, 1a ed. (Metz: Serpenoise, 1999), 53–57.

del compositor, havia complit un total de 493⁶ nits sols a París, això sense comptar les distintes representacions de l'òpera en la major part de teatres del món. A València, hi va arribar el 1904.

Per tal d'estructurar una anàlisi musical de l'obra voldria destacar quatre aspectes que, d'alguna manera, singularitzen esta òpera. El primer element a assenyalar és que es tracta d'una *opéra comique*. A París la distinció entre l'òpera seriosa o *grand opéra* i l'*opéra comique* es remunta al segle XVIII. Les fronteres entre tots dos gèneres no sempre van ser nítides i giraven al voltant tant d'aspectes temàtics com formals, però en el segle XIX la principal diferència és que l'*opéra comique* incloïa parts parlades. En eixe sentit, hi havia una obligació explícita que les òperes estrenades al Teatre Nacional de l'Opéra-Comique tingueren parts parlades⁷. Així, per exemple, òperes tan famoses com *Carmen*, *Les contes d'Hoffmann* o *Mignon* es van estrenar en el teatre esmentat i, per tant, inclouen parts parlades. No obstant això, en el cas de *Manon* cal indicar dos peculiaritats. En primer lloc, l'obligació de les parts parlades s'havia eliminat el 1882, dos anys abans de l'estrena de l'òpera. Per tant, esta inclusió és una decisió personal del compositor i, tal vegada, dels seus llibretistes. Al respecte, convé indicar que en eixe moment del segle XIX l'*opéra comique* era el més semblant a un gènere operístic nacional i, amb eixa clau, potser és amb la qual cal entendre l'elecció. En segon lloc, les parts parlades (18 en total) apareixen acompanyades per música. La pràctica no és original i es poden trobar exemples anteriors: en *Zaide* de Mozart o, per posar exemples més propers, en *Macbeth* i *La traviata* de Verdi; però és en França on esta pràctica va ser més generalitzada i va constituir un dels elements del *mélodrame* musical, un gènere que incloïa parts cantades, parlades i pantomimes que es va desenvolupar independent a l'òpera en el transcurs dels segles XVIII i XIX, i la inauguració del qual s'atribuïx a l'obra *Pygmalion* de Rousseau⁸ estrenada el 1770.

6. Demar Irvine, *Massenet, a chronicle of his life and times*, 1a ed. (Oregon: Amadeus Press, 1997), 316–17.

7. Mai hi ha norma sense excepció i el 1873 es va interpretar *Roméo et Juliette* de Gounod que no té diàlegs.

8. Em permet recordar que el filòsof va ser també compositor i va tindre certa rellevància en l'època amb la seua òpera *Le devin du village* a més de *Pygmalion*.

Es tracta d'un gènere teatral que "utilitzava la música com a suport dels efectes dramàtics"⁹ i en què eren habituals eixe tipus de diàlegs sobre la música.

El segon aspecte característic de la música de *Manon* és el color del díhuit que Massenet imprimix a la seua partitura amb l'ús de músiques que ens remeten a l'època de Lluís XV en la qual se situa l'acció. Així, per exemple, la gavota i el minuet apareixen al llarg de la partitura per a crear eixa atmosfera, i encara més si s'hi inclou el ballet. El tema inicial de l'òpera evocaria una espècie de gavota ràpida. Sovint s'ha assenyalat que este recurs sembla preludiar el neoclassicisme del segle XX. No obstant això, és més fàcil pensar que Massenet recorre a això igual que Bizet ho fa a la música espanyola en *Carmen* o Delibes a un orientalisme musical en *Lakmé*, és a dir, com a recurs per a ambientar l'obra, sols que ací no és una ambientació exòtica, sinó temporal. Delibes ja havia fet una cosa semblant en *Le roi l'a dit* del 1873.

El tercer element musical significatiu d'esta òpera és la utilització d'una sèrie de temes associatius en tota la partitura. Este ús pot generar que es compare Massenet amb Wagner com si es tractara de leitmotiv. El cert és que Massenet no dubta a reconéixer en Berlioz i Wagner els seus dos déus¹⁰; tanmateix, Massenet no desenvolupa els temes a la manera de Wagner. A més, el recurs d'usar unes determinades melodies identificadores amb personatges i situacions no és exclusiu del músic alemany. A França era una pràctica en els melodrames francesos i, fins i tot, hi ha casos de llibretistes d'òpera que feien indicacions en eixe sentit. De fet, en *Manon*, en el manuscrit del llibret que es va enviar a la censura, s'indica que en l'acte segon el teló baixa mentre s'escolta la melodia de la frase "Manon tu seras reine"¹¹. És a dir, que en el llibret ja existia eixa indicació abans que la frase tinguera música definitiva. Branger¹² estableix al voltant de set motius clau o de *rappel* que travessen l'obra.

9. Jean-Marie Thomasseau, *Le mélodrame*, 1a ed. (Paris: Presses Universitaires de France, 1984), 9.

10. Massenet, *Mes souvenirs*, 14.

11. Jean-Christophe Branger, *Manon de Jules Massenet, ou le crépuscule de l'opéra comique*, 1a ed. (Metz: Serpenoise, 1999), 234.

12. Branger, 311-34.

L'oient no tardarà en reconéixer-ne alguns: en el preludi podem trobar el tema de la frase que identifica la passió de Des Grieux, "Manon, sphinx étonant", que apareixerà fidelment en la tonalitat de re bemoll major al llarg de l'òpera. Sens dubte, el procedir de Massenet arriba el zenit emotiu en eixe duo final en què es van succeint alguns amb indubtable efecte de nostàlgia i tristesa. El compositor francès no serà ni el primer ni el darrer en utilitzar eixa tàctica, però pocs han aconseguit en la història de l'òpera eixe nivell d'emotivitat.

Per últim, m'agradaria assenyalar un aspecte que sembla destacar-se poc, o res, per part de la majoria de comentaristes d'esta òpera¹³. En el conjunt de l'obra es pot establir una estructura tonal que sembla girar al voltant del personatge de Manon. La protagonista femenina es relaciona amb la tonalitat de si bemoll major. En eixa tonalitat entona en la seua entrada "Je suis encore". Eixa mateixa tonalitat és la utilitzada en la seua aparició de l'acte tercer com a preludi a la gavota i el passatge es repetirà en l'acte quart. Així mateix, l'ària "Adieu notre petite table" està en el relatiu menor de si bemoll menor, és a dir, sol menor. Com a reflex d'este, la gavota està en sol major. Des d'eixe eix tonal, si bemoll major-sol menor-sol major, es poden establir relacions amb les tonalitats principals de tota l'òpera. Al respecte, cal assenyalar que l'obra comença en fa major, la dominant de si bemoll, tonalitat que tanca l'obra i que, com hem dit, s'identifica amb el personatge de Manon. En definitiva, és com si tots els camins de l'òpera conduïren a la seua protagonista femenina.

César Rus

13. Branger es limita a identificar la tonalitat de si bemoll major amb el personatge de Manon: Branger, 332.

JAMES GAFFIGAN

DIRECCIÓ MUSICAL

BIOGRAFIES

El mestre estatunidenc James Gaffigan és director musical de dos teatres d'òpera internacionals: la Komische Oper de Berlín, per segona temporada, on dirigirà produccions de *Sweeney Todd*, *Die Zauberflöte* i *Don Giovanni*, i el Palau de les Arts Reina Sofia, on aborda la seua quarta temporada simfònica i d'òpera (*Manon* i *Der fliegende Holländer*). Els seus compromisos com a director invitat inclouen la NDR Elbphilharmonie Orchester, Grand Opera de Houston, les simfòniques de Lucerna, Radiodifusió Bavaresa, Chicago i San Francisco, les filharmòniques de Txèquia i de Viena, així com la National Symphony Orchestra d'Estats Units. Com a director d'orquestra, Gaffigan treballa regularment amb les orquestres de Cleveland, Filadèlfia, Concertgebouw, Staatskapelle i Deutsches Symphonie Orchester de Berlín, les filharmòniques de Los Angeles, Munic, Nova York i Txèquia, les simfòniques de Detroit, Londres, Radiodifusió Bavaresa, San Francisco i Viena, a més de la National Symphony Orchestra i Den Norske Opera & Ballet. La seua presència és habitual en reconeguts teatres d'òpera com el Metropolitan, la Bayerische Staatsoper, Dutch National Opera, Festival de Glyndebourne i les òperes de París, Zuric, Viena, Hamburg i Chicago.

VINCENT HUGUET

DIRECCIÓ D'ESCENA

Vinculat inicialment a la disciplina de la història de l'art, Vincent Huguet va descobrir la direcció d'escena de la mà de Patrice Chéreau i després de Peter Sellars. El 2012 va dirigir la seua primera producció a Montpeller, *Lakmé*, i va començar a col·laborar amb els grans escenaris operístics de França: Opéra-Comique, Opéra de Bordeus, Festival d'Ais de Provença (2018) i l'Opéra de París el 2020 amb esta posada en escena de *Manon*. També ha dirigit *Dido and Aeneas* en el Teatre Bolxoi, així com la trilogia de Mozart i Da Ponte en la Staatsoper de Berlín amb Daniel Barenboim. Al mateix temps, treballa regularment amb artistes com Rosemary Standley, Alexandre Tharaud i Angélique Kidjo. A Espanya va presentar la seua producció de *Les contes d'Hoffmann* a Bilbao i a Palma de Mallorca, i col·labora habitualment amb la Fundació Victoria de los Ángeles de Barcelona, on va organitzar la gala dels cent anys de la cantant en el Gran Teatre del Liceu. Els seus pròxims projectes inclouen *Lucia di Lammermoor* a Theater Basel i *Der Ring des Nibelungen* amb Daniel Harding.

LISETTE OROPESA

MANON LESCAULT

Lisette Oropesa és una de les sopranos líricocoloratura més destacades de la seua generació. Ha captivat el públic dels principals teatres, entre els quals el Metropolitan, La Scala, el Covent Garden i la Staatsoper de Viena. Distingida pel seu legato exquisit, tècnica impecable i excepcional dicció en diferents idiomes, Oropesa és venerada per les formidables interpretacions d'alguns dels papers més desafiadors de l'òpera: Violetta en *La traviata* (Metropolitan, Òpera de París), Lucia en *Lucia di Lammermoor* (La Scala, Teatro Real), a més de Gilda en *Rigoletto* i Konstanze en *Die Entführung aus dem Serail*. En la temporada 2024-2025 continua explorant i expandint els seus horitzons artístics, amb títols com *La traviata* (Nàpols, Viena), *Lucia di Lammermoor* (gravació en Catània), *Hamlet* (Festival de Salzburg), *Manon* (inauguració de la temporada del Palau de les Arts), *Maria Stuarda* (Madrid), *Faust* (Londres), *I puritani* (París), *Alcina* (Versalles) i *I masnadieri* (Munic).

CHARLES CASTRONOVO

EL CAVALLER DES GRIEUX

Aclamat internacionalment com un dels millors tenors de l'actualitat, Charles Castronovo és invitat habitual dels escenaris més prestigiosos. En la temporada 2024-2025 canta *Requiem* de Verdi en l'Accademia Nazionale di Santa Cecilia, *La Rondine* en concert en l'Òpera de Montecarlo, *Un ballo in maschera* en l'Opernhaus de Zuric i la Bayerische Staatsoper i *Der Freischütz* en una gira de concerts dirigida per Antonello Manacorda amb la Kammerakademie de Potsdam. A més, encarna el protagonista de *Don Carlos* en l'Òpera de París, Don José en *Carmen* en el Covent Garden i conclou la temporada en el festival d'estiu de la Bayerische Staatsoper amb el paper de Carlo en *I masnadieri*.

CARLES PACHON

LESCAUT

Natural de Navàs (Barcelona). Ha sigut premiat en diversos concursos, entre els quals el Francisco Viñas (2017), Alfredo Kraus (2018) i Neue Stimmen (2022), a més de ser reconegut amb el guardó jove promesa de la revista *Òpera Actual* l'any 2018, el mateix any en què va formar part de l'Acadèmia Rossiniana de Pesaro. Actualment, forma part de l'elenc artístic de la Staatsoper de Berlín. També ha cantat en els teatres Real, Liceu i Colón de Buenos Aires, així com al Festival de Pesaro i a l'Òpera de Zuric. El seu repertori inclou papers mozartians (Almaviva, Don Giovanni, Guglielmo, Papageno), donizettians (Malateste, Enrico Ashton) i rossinians (Lord Sidney, Dandini). Ha encarnat també Yamadori a *Madama Butterfly* i Schaunard a *La bohème*. En Les Arts ha participat en *La Cenerentola* i *Maria Stuarda*.

JAMES CRESWELL

EL COMTE DES GRIEUX

El baix dels Estats Units James Creswell va nèixer a Seattle, Washington. Als seus inicis va col·laborar amb les òperes de Los Angeles i San Francisco fins que es va traslladar a Alemanya com a solista amb la Komische Oper de Berlín. Ha actuat en el Metropolitan, Dutch National Opera, Teatro Real de Madrid, Staatsoper de Berlín, Theater an der Wien i en les òperes de Roma, San Francisco, Los Angeles i Frankfurt, entre d'altres. Esta temporada encarna Daland en *Der fliegende Holländer* i Fiesco en *Simon Boccanegra*. La veu de Creswell és molt apreciada també en el repertori de concert, com acrediten les seues interpretacions del *Requiem* de Mozart en versió escenificada en la Komische Oper de Berlín, Marke en *Tristan und Isolde* amb la Filharmònica de Bremer o els *Gurrelieder* de Schoenberg amb l'Orquestra Hallé dirigida per Sir Mark Elder.

JORGE RODRÍGUEZ-NORTON

GUILLOT DE MORFONTAINE

Natural d'Astúries. És llicenciat en Música en l'especialitat de cant líric pel Conservatori Joaquín Rodrigo de València. Actua en els principals escenaris espanyols i europeus, com el Festival de Bayreuth, Òpera de Lausana i els teatres Liceu, Real, Campoamor i La Zarzuela de Madrid. Ha col·laborat amb batutes del prestigi de Valery Gergiev, Christian Thielemann, Marco Armiliato, Nicola Luisotti, Paolo Arrivabeni, Guillermo García-Calvo o Miguel Roa, junt amb directors d'escena com Emilio Sagi, Giancarlo del Monaco, David McVicar, Damiano Michieletto, Hugo de Ana o Lluís Pasqual. Ha participat, entre altres títols, en *Tristan und Isolde*, *Tannhäuser*, *Das Rheingold*, *Madama Butterfly*, *La traviata*, *Lucia de Lammermoor*, *Manon Lescaut*, *Stiffelio*, *Il trovatore*, *Don Carlo* o *Salome*, a més de *Falstaff*, *Madama Butterfly* i *La bohème* en Les Arts.

DANIEL GALLEGOS

MONSIEUR DE BRÉTIGNY

Baríton de Chihuahua (Mèxic), va començar els estudis musicals al conservatori de la seua ciutat i més tard va ser membre de la Societat Internacional de Valors a l'Art Mexicà a Ciutat de Mèxic amb la mestra Teresa Rodríguez. Va finalitzar la seua mestria com a becari a l'Academy of Vocal Arts de Philadelphia, i va continuar la seua preparació a l'Estudio de la Ópera de Bellas Artes. A més, ha participat en diversos programes per a joves, entre els quals el Bologna International Opera Academy. Ha cantat els papers solistes de les òperes *Le nozze di Figaro* (Conte), *La Favorite* (Alphonse XI), *Così fan tutte* (Guglielmo), *Pagliacci* (Silvio), *Die Zauberflöte* (Papageno), *L'elisir d'amore* (Belcore) i *La Cenerentola* (Dandini), entre d'altres. Actualment forma part del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts.

ANTONELLA ZANETTI

POUSSETTE

Va perfeccionar la seua tècnica vocal en un curs de la Guildhall School de Londres. Després de guanyar diversos premis, el 2022 va participar en la temporada d'hivern del Centro de Experimentación del Teatro Colón en el paper d'Adina en *L'elisir d'amore* i va debutar en el Teatro Colón amb la *Missa de Coronació* de Mozart. També va cursar la llicenciatura en música amb orientació en cant a la Universitat Nacional de les Arts i cant líric en l'Institut Superior del Teatro Colón. Actualment forma part del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts.

LAURA FLEUR

JAVOTTE

La mezzosoprano britànica Laura Fleur, Master of Performance amb distinció del Royal College of Music, va ser jove artista 2022-2023 al National Opera Studio de Londres i va completar la seua formació lírica a la Guildhall School of Music and Drama. La seua trajectòria operística inclou títols com *L'Orfeo* (Garsington Opera), *L'occasione fa il ladro*, *Cendrillon* de Viardot, *Die Zauberflöte* (Clonter Opera), *Alcina* (Grimeborn Festival) o *Il ritorno d'Ulisse* (Suffolk Villages Festival). En concert destaca el seu debut al Barbican Hall amb *Shéhérazade* de Ravel junt amb la Guildhall Symphony Orchestra, una gira de concerts amb *Così fan tutte* (Classical Opera i el Mozartist), així com la participació en *Pulcinella* de Stravinski (Guildhall Chamber Orchestra) i en cantates de Bach (London Händel Orchestra). Actualment forma part del Centre de Perfeccionament.

ESTER FERRARO

ROSETTE

La mezzosoprano italiana Ester Ferraro es va graduar en cant en el Conservatori de Perugia i més tard es va especialitzar en cant renaixentista i barroc en el Conservatori de Ferrara. Ha sigut premiada en diversos concursos. El 2021 va participar en la classe magistral “Bottega Donizetti”, a Bèrgam, sota la direcció d’Alex Esposito i Damiano Michieletto. El 2024, com a alumna de l’acadèmia Belcanto Rodolfo Celletti, va tindre l’oportunitat d’estudiar amb figures com Jennifer Larmore, Barbara Frittoli o Vivica Genaux. Ha debutat, entre altres papers, Zita de *Gianni Schicchi*, Cherubino de *Le nozze di Figaro* i Carilda d’*Arianna in Creta* de Händel per al Festival d’Innsbruck, sota la direcció artística d’Ottavio Dantone. Actualment forma part del Centre de Perfeccionament.

MAX HOCHMUTH

HOSTALER

El baix argentinoalemany Max Hochmuth va finalitzar els estudis musicals en la Universidad Nacional de las Artes, Argentina. Als 22 anys va entrar en el Instituto Superior de Artes del Teatro Colón de Buenos Aires. Dos anys més tard va ser seleccionat per a formar part del Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts (2019-2021). Ha participat en la temporada d'òpera de Las Palmas de Gran Canaria amb títols com *Fedora* i *Rigoletto*. Altres papers interpretats inclouen Angelotti (*Tosca*), Sergente/Doganieri (*La bohème*) i Gualtiero Raleigh (*Roberto Devereux*). El 2025 debutarà com a Il Talpa (*Il tabarro*), Zuñiga (*Carmen*), Masetto (*Don Giovanni*) i Dottore (*La traviata*) en Las Palmas.

ORQUESTRA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

L'Orquestra de la Comunitat Valenciana (OCV) va ser fundada l'any 2006 per Lorin Maazel, el seu primer director musical. En poc de temps, la formació titular del Palau de les Arts s'ha llaurat un prestigi entre el públic i la crítica, i ha assolit un alt nivell artístic que la situa entre les millors orquestres d'Espanya i una de les més importants creades a Europa durant els últims anys. Aquest reconeixement s'ha forjat també gràcies a la presència de Zubin Mehta en les primeres temporades, sobretot amb el recordat *Anell wagnerià*, i a mestres de la talla de Riccardo Chailly, Valery Gergiev o Gianandrea Nosedà. Des de setembre de 2021, l'estatunidenc James Gaffigan és el director musical de la formació. Elogiada per la qualitat dels seus músics i per ser un conjunt versàtil capaç d'interpretar amb admirable personalitat tant òpera com música lírica i simfònica, l'OCV continua la seua trajectòria professional impulsada per primeres figures de la direcció orquestral, entre les quals hi ha Daniele Gatti, Fabio Luisi o Antonello Manacorda, i amplia el seu repertori operístic de la mà de reconegudes batutes internacionals especialitzades en diferents estils, com Marc Albrecht, Maurizio Benini, Riccardo Minasi i Marc Minkowski. A més, aïança la col·laboració amb els principals directors espanyols que més projecció tenen fora de les nostres fronteres, entre ells Gustavo Gimeno, Pablo Heras-Casado, Juanjo Mena i Josep Pons.

COR DE LA GENERALITAT VALENCIANA

Està reconegut com un dels millors cors d'Espanya. El seu director titular és Francesc Perales. Fundat l'any 1987, des de 2006 es el cor titular del Palau de les Arts. Compagina òpera amb música simfonicocoral de totes les èpoques. Ha cantat sota la direcció de mestres com Claudio Abbado, Riccardo Chailly, Manuel Galduf, Valery Gergiev, Leopold Hager, Robert King, Lorin Maazel, Neville Marriner, Zubin Mehta, Marc Minkowski, Georges Prêtre i Helmuth Rilling.

A més de cantar assíduament en el Palau de la Música de València ha estat present en les temporades i festivals espanyols més importants. També ha actuat en la seu de la UNESCO a París, en l'Exposició Internacional de Lisboa i en la Catedral de Sant Patrici de Nova York, a més de recórrer els principals festivals europeus amb l'espectacle *Tramuntana Tremens*, del compositor Carles Santos. Des de la seua arribada al Palau de les Arts, el Cor ha intervingut en quasi totes les seues produccions, moltes d'elles gravades en DVD, principalment sota la batuta de Lorin Maazel, Zubin Mehta, Omer Meir Wellber i, més recentment, Roberto Abbado, Fabio Biondi i Ramón Tebar. El seu enregistrament per a Sony junt amb Plácido Domingo i l'Orquestra de la Comunitat Valenciana, *Domingo Verdi*, ha obtingut el Grammy Llatí al Millor Àlbum de Música Clàssica 2014.

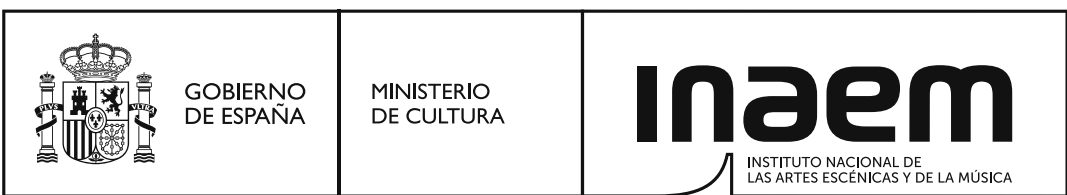

FRANCESC PERALES

DIRECTOR DEL COR

Nascut en Xàtiva, dirigeix el Cor de la Generalitat Valenciana des de 1988. Va estudiar direcció de cor i orquestra amb Eduardo Cifre, José Ferriz i Manuel Galduf (premi d'honor en les dues especialitats). Segon premi en el Concurs Manuel Palau. Ha dirigit l'Orquestra de València, el Cor Nacional d'Espanya, el Collegium Instrumentale i el Grup Instrumental de València. Va ser assistent de Helmuth Rilling i de Georges Prêtre.

PATROCINIS TEMPORADA 2024 - 2025

La Fundación Palau de les Arts Reina Sofía
muestra su agradecimiento

PARTNER TECNOLÓGICO

PROTECTOR

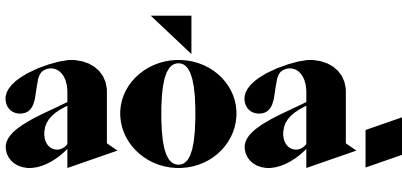
COLABORADORES PREMIUM

COLABORADORES

MECENAS

MECENAS DEL CENTRE DE PERFECCIONAMENT

TRANSPORTE OFICIAL

ÒRGANS DE LES ARTS

DIRECCIÓ

Director General

Jorge Culla Bayarri

Director Artístic

Jesús Iglesias Noriega

Director Musical

James Gaffigan

PATRONAT DE LA FUNDACIÓ PALAU DE LES ARTS REINA SOFÍA

PRESIDENT D'HONOR

Molt Honorable **Sr. Carlos Mazón Guixot**

President de la Generalitat Valenciana

PRESIDENT

Sr. Pablo Font de Mora Sainz

VICEPRESIDENT

Honorable **Sr. José Antonio Rovira Jover**

Conseller de Cultura, Educació,

Universitats i Ocupació

SECRETÀRIA

Il·lustríssima **Sra. Pilar Tébar Martínez**

Secretària autonòmica de Cultura

VOCALS

Excel·lentíssim **Sr. Jordi Martí Grau**
Secretari d'Estat de Cultura

Il·lustríssima **Sra. Paz Santa Cecilia Aristu**
Directora general de l'INAEM del Ministeri de Cultura

Il·lustríssim **Sr. Eusebio Monzó Martínez**
Secretari autonòmic d'Hisenda i Finançament

Il·lustríssim **Sr. José Manuel Camarero Benítez**
Secretari autonòmic de Turisme

Sra. Alida Mas Taberner
Sotssecretària Conselleria de Cultura, Educació,
Universitats i Ocupació

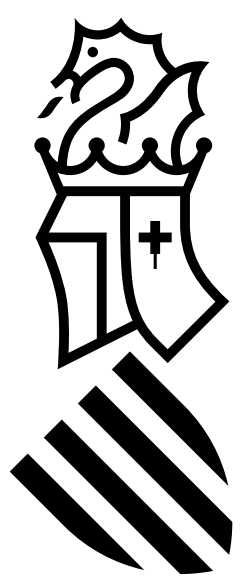
Sr. Miquel Nadal Tárrega
Director general de Cultura

Sra. María del Mar González Barranco
Directora general de Fons europeus i Sector Públic

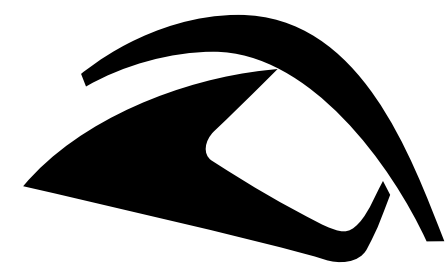
Sr. Álvaro López-Jamar Caballero
Director general de l'Institut Valencià de Cultura
Membre del Consell Valencià de Cultura

Sra. Susana Lloret Segura
Sr. Rafael Juan Fernández
Sra. Mónica de Quesada Herrero
Sra. Felisa Alcántara Barbany
Sr. Ignacio Ríos Navarro
Sr. Salvador Navarro Pradas

PATRÓ D'HONOR
Sr. Vicente Ruiz Baixauli

GENERALITAT
VALENCIANA

LES ARTS
VALÈNCIA

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE CULTURA

inaem

INSTITUTO NACIONAL
DE LAS ARTES ESCÉNICAS
Y DE LA MÚSICA

lesarts.com | 961 975 900